

Subject Area
Language and
Literature

Year: 2022

Vol: 8

Issue: 96

PP: 865-869

Arrival

21 January 2022

Published

24 March 2022

Article ID Number

3898

Article Serial Number

02

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3898>

How to Cite This

Article

Öztürk, M. & Akkar, İ.

(2022). "Ninni Ne

Yaptı? Hikâye Çevirisi

Üzerine Bir İnceleme"

International Social

Sciences Studies

Journal, (e-ISSN:2587-

1587) Vol:8, Issue:96;

pp:865-869

Social Sciences Studies

Journal is licensed

under a Creative

Commons Attribution-

NonCommercial 4.0

International License.

"Ninni Ne Yaptı?" Hikâye Çevirisi Üzerine Bir İnceleme

The Examination of The Translation of Story "Ninni Ne Yaptı?"

Gül Mükerrerem ÖZTÜRK¹ İkbal AKKAR²

¹ Doç. Dr.; Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Gürcü Dili ve Edebiyatı Bölümü, Rize/Türkiye

² Uzman; Milli Eğitim Bakanlığı, Türkçe Öğretmeni, Malatya/Türkiye

ÖZET

Bu çalışmada XIX. yüzyılın önemli Gürcü yazarlarından biri olan Yakob Gogebaşvili'nin "Ninni Ne Yaptı?" (ოცნახად რა ჰქობს?) adlı eserinin Türkçeye çevrilmiş halinin epizotlar halinde incelenmesi üzerinde durulmuştur. Çalışmada söz konusu hikâyenin karakterleri tanımlanarak bu karakterlerin bazı özellikleri verilmiştir. Eserdeki olayın geniş çerçevesi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Olayın geçtiği yerler betimlenerek bu yerler üzerinde durulmuştur. Olayın geçtiği zamana değinilerek eserin olay örgüsü çıkarılmış ve çalışmanın içeriğini oluşturan epizotlara zemin hazırlanmıştır. Çalışmada hikâyenin özgün çevirilerinden olan Gül Mükerrerem Öztürk ve Asmat Japaridze tarafından oluşturulmuş çeviri temel alınmıştır. Çalışmada literatür taraması yapılarak analiz için temalar oluşturulmuştur. Yakob Gogebaşvili ile ilgili kaynaklar kütüphanelerden ve internet ortamından taranmıştır. Yazarın çalışmaya konu edinilen hikâyesi temelinde çalışılmış diğer araştırmalar incelenmiştir. Çalışmanın temelini oluşturan epizotlar numaralandırılmış şekilde verilmiş ve hikâyenin olay örgüsünü içerecek şekilde bir özetleme yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Çalışmada içerik analizi yöntemine uygun olarak elde edilen veriler tanımlanarak veriler içinde saklı kalan ilişkiler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Veriler barındırdığı eğitimsel değerleri içerecek şekilde analiz edilmiş, yorumlanmış, yazarın hayat görüşüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonuç kısmında, epizotlar halinde incelenen hikâyenin ana fikri ve konusu üzerinde durulmuştur. Olay örgüsünün ana fikir ve konuya katkıları hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. Çalışmanın problem durumu ile bağlantılı sonuç ve önerilere de bu kısımda yer verilmiştir. Hikâyesi incelenen yazarın hayat görüşü, elde edilen bulgular üzerinden okuyucularına vermek istediği mesajlar ile ilgili çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İakob Gogebaşvili, İavnanam Ra Hkmna?, çeviri, hikâye, epizot.

ABSTRACT

In this study, one of the important Georgian writers of the 19th century, Yakob Gogebaşvili's "What Did Lullaby Do?" (ოცნახად რა ჰქობს?) translated into Turkish is analyzed in episodes. In the study, the characters of the story in question were introduced and some features of these characters were given. Information about the broad framework of the event in the work is given. The places where the event took place were described and these places were emphasized. The time of the event is mentioned. Thus, the plot of the work was removed and the basis for the episodes that formed the content of the work was prepared. The study was based on the translation created by Gül Mükerrerem Öztürk and Asmat Japaridze, who are the original translations of the story. In the study, the themes were created for analysis by making a literature review. Resources about Yakob Gogebaşvili were scanned from libraries and the internet. Other studies that were studied based on the author's story, which was the subject of the study, were examined. The episodes that form the basis of the study are given in the numbered form and a summary is made to include the plot of the story. The content analysis method, which is among the qualitative research methods, was used in the study. The main purpose of content analysis is to reach concepts and relationships that can explain the collected data. In the study, the data obtained by the content analysis method was introduced and the relationships hidden in the data were tried to be revealed. The data has been analyzed and interpreted in a way to include the educational values it contains, and the author's view of life has been tried to be reached. In the conclusion part of the study, the main idea and the subject of the story, which was analyzed in episodes, were emphasized. Inferences were made about the main idea and the contribution of the plot to the subject. The results and suggestions related to the problem situation of the study are also included in this section. Various inferences were made about the life view of the author whose story was examined, and the messages he wanted to give to his readers based on the findings.

Key Words: İakob Gogebaşvili, İavnanam Ra Hkmna?, translation, story, episode.

1. GİRİŞ

Uluslararası iletişimin en önemli yollarından biri çeviridir. Günümüzün önemli bir bilim dalı olan çeviri, çok boyutlu bir etkinlik olması bakımından görüldüğü üzere bilim adamları tarafından değişik biçimlerde tanımlanmaktadır (Tanrıku, 2018: 691). Çeviri geçmişten günümüze kültürler arasında bir iletişim aracı olarak kullanılan farklı kültürleri birbirine yaklaştıran eylemdir (Odacıoğlu, Barut, 2018: 1364). Kültürler arası etkileşimin temel bir parçası işlevindedir. Çevirinin amacı anlaşılmanın anlaşılır kılmasıdır. Çeviri işlemini gerçekleştirirken sadece iki dili bilmek yeterli değil, bazı metotlar hakkında bilgiye sahip olunması da gerekmektedir. Çeviri tarihini, teorisini, eleştirisini ve pratik problemlerini araştırma kavramlarıyla edebiyatta görmemiz mümkündür.

Çeviri kavramının sözlük tanımlarına bakıldığında Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde en genel anlamıyla "1. Bir dilden başka bir dile aktarma, çevirme, tercüme; 2. Bir dilden başka bir dile çevrilmiş yazı veya kitap, tercüme" olarak belirtilmektedir (2011: 525). Çevirinin modern süreçteki temel etkeni çeviriye edebi işlevsellik katan düzgün bir dildir. Ancak bu şekilde eşdeğerlik sorunu ortadan kalkabilir. Biçimsel yönden çeviri kritiği yapmak ise dilsel yönden çeviri kritiği yapmaktan daha kolaydır (Pancikidze, 1988: 34). Buradan hareketle ele aldığımız bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doğrudan

gözlem ve görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda veya araştırmanın geçerliğini arttırmak amacıyla çalışılan araştırma problemi ile ilişkili yazılı ve görsel materyal ve malzemelerde araştırmaya dahil edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:217). Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 218).

Çalışmanın evreni, Ninni Ne Yaptı? adlı hikâye kitabıdır. Kitap içinde yer alan “Şarap Beşiği”, “Vaşlovani Köyü”, “Lezgiler Kaheti’de”, “Keto’nun Kaçırılması”, “Takipçi”, “Naip Keto’yu Satın Alıyor”, “Keto Lezgi Bir Kız Haline Dönüştü”, “Keto’nun Babasının Boşuna Çabalması”, “Babası Keto’yu Kaçırıyor”, “Keto Çok Acı Çekiyor”, “Ninni Ne Yaptı?”, “Keto ve Analığı, Babalığı” ve “Keto’nun Mutluluğu” isimli hikâye bölümleri de çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Çalışmaya konu edinilen kitapta yer alan bölümler okunmuş, epizotlar halinde incelenmiş ve masalların vermek istediği iletiler çalışmanın sonuç kısmında belirtilmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında yazarın hayat görüşüne ulaşmaya çalışılmıştır.

2. HİKÂYENİN EPİZOTLARI

2.1. Şarap Beşiği

1. Tiflis’ten doğuya doğru gidildiğinde bir günlük yolculuk sonrasında “Soğuk” denilen bir dağa rastlanır.
2. Dağın her tarafı üzüm bağları ile çevrilidir. Üzüm bağlarını çevreleyen “Kaheti” adında bir vadi bulunmaktadır. İşte bu vadiden sonra Dağıstan toprakları başlar.
3. Diğer tarafta büyük bir dere bulunmaktadır. Bu dere aslında içinde büyükçe bir çiftlik barındıran bir köydür.

2.2. Vaşlovani Köyü

1. Vaşlovani diye iyi bakımlı bir köy vardı. Köyün batı kısmını üzüm asmaları ve bağlar sarmıştı. Köyün tam ortasından buz gibi su kaynağı geçirdi.
2. Evler kireç taşındandı ve köylü zengindi. Eskiden köylüler tüccara borçlu olmak nedir bilmezdi. Şimdi ise tüm Kaheti, tüccara borçlu idi.
3. Vaşlovani köyünün kenarında Zurab Kartveladze’ye ait bir saray vardı. Kartveladze tüm Kaheti’de misafirperver oluşuyla bilinirdi. Magdana adında bir bayanla evli idi.
4. Magdana, zarif ve altın kalpli biriydi. Muhteşem bir sesi vardı. O ninni söylediğinde herkes adeta büyülenirdi.
5. Evlerinde çok yemek yapılırdı ama bu yemekler hemen biter ve kendileri aç kalırdı. Magdana çok insancıl olduğundan ihtiyaç sahibi herkese bu yemeklerden dağıtırdı.
5. Zurab ve Magdana beş altı yıldır evliydi. Onların üç yaşında Keto isminde bir kızları vardı. Keto’ya herkes hayrandı. O çok sevimli bir kızdı.

2.3. Lezgiler Kaheti’de

1. O zamanlar Vaşlovani köyünde ve Kaheti’nin genelinde Lezgiler dolaşırdı. Dağıstan ve Gürcistan arasında iyi bir ilişki vardı. Hiç kimse önceden Lezgileri’in Gürcistan’ı bastığını duymamıştı.
2. Lezgiler, müslümanlığı kabul edince ve Gürcistan, Ortodoks Rusya ile ortaklık kurunca Lezgiler, Gürcülere düşman oldu.

2.4. Keto’nun Kaçırılması

1. Vaşlovani köyünde ticaret amaçlı çirkin ve şişko iki Lezgi dolaşırdı. Lezgiler’den biri diğerine Zurab’ın kızını kaçırmayı teklif etti. Böylece kolay yoldan zengin olacaktı.
2. Kızı kaçırdıklarında Dağıstan’a götüreceklerdi.
3. Vaşlovani köyünün doğusunda bulunan sık ormanda Keto ve dadısı yürüyüşe çıkar. Keto burada bir kuş görür ve kuşun peşinden gider. Olduğu yerden epey uzaklaşan Keto’nun önüne bir Lezgi çıkar.
4. Lezgilerden biri Keto’yu kaçıtır, diğeri ise Keto’nun dadısının kafasına vurarak onu bayıltır.

2.5. Takipçi

1. Keto’nun annesi ve babası hiçbir şeyden şüphelenmemişti. Onların, zamanında eve döneceklerini düşünmüşler.

2. Bir süre sonra dadının yanında Keto'yu göremeyince telaşlanırlar ve onu Lezgiler'in kaçırdığını öğrenirler ve onları takip etmeye başlarlar.
3. O dönemde herkesin evinde bir tüfek bulunurdu. Zurab'ın yardım istemesi ile sarayın önünde yirmi kadar silahlı adam belirdi.
4. Zurab ve adamları, Lezgiler'in Keto'yu kaçırdığı patika yolları bilmezdi. Lezgiler peşlerindeki takipçilere izlerini kaybettirerek ertesi gün Dağıstan'a geldiler.
5. Zurab ve takipçileri maalesef elleri boş döndüler.

2.6. Naip Keto'yu Satın Alıyor

1. Lezgiler, Keto'yu Dağıstan'ın bir köyüne götürür. Orada zengin bir Naip yaşar. Bu Naip'in eşi de Lezgi idi ve o çok iyi kalpli biri idi. Onların çocukları yoktur.
2. Naip ve eşi, Keto'yu görürler. Onun kim olduğunu sorarlar. Lezgiler de korkudan doğruyu söylemezler. Keto'yu ormanda bulduklarını söylerler.
3. Lezgiler, Keto'yu Naip ve eşine hediye ettiler. Naip'in eşi de Lezgiler'e bir kese dolusu altın verir.
4. Kaba Lezgiler'in elinde oldukça hırpalanan Keto, Naip'in eşinin şefkatli kollarında hayat bulur.

2.7. Keto Lezgi Bir Kız Haline Dönüştü

1. Keto, günden güne büyür ve gelişir. Zaman geçtikçe gerçek kimliğini ve anne babasının kim olduğunu unuttur. Bir daha hatırlamak istemez.
2. Keto'nun konuştuğu dil günden güne zayıflar ve yerini Lezgi diline bırakır. Artık Lezgi dilini konuşmaya başlar.
3. Keto zamanla bir tek şeyi unutmaz: Öz annesi Magdana'nın söylediği ninni ve muhteşem sesi... Zamanla bu da hafızasından birer birer silinir.
4. Naip, köydeki herkesi tembihler ve onun bir Gürcü kızı olduğunu, evlatlık olduğunu ona söylememelerini tembihler. Böylece Keto, iyiden iyiye Lezgileşir.

2.8. Keto'nun Babasının Boşuna Çabalaması

1. Keto'nun anne ve babası uzun zaman boyunca Lezgiler'in Keto'yu nereye götürdüğünü bilmezler.
1. Üç dört yıl sonra tanıdıkları bir Lezgi, kızlarının bir Naip tarafından satın alındığını ve onun artık onların evladı olduğunu söyler.
2. Zurab, Naip'e kızını geri vermesi karşılığında ne isterse kendisine vereceğine söyler. Naip de baştan eğer Keto'nun Zurab'ın kızı olduğunu bilseydi onu evlat edinmeyeceğini vurgular. Fakat artık Keto'nun kendi kızı olduğunu ve Lezgileştiğini, dolayısıyla onu Zurab'a veremeyeceğini söyler.
3. Zurab, kızını kurtarmak için bir çare düşünür. Silahlı yirmiye yakın adam ile kızını kurtarmak için Dağıstan'a gider. Ama çabası boşunadır. Naip tüm önlemleri alır.
4. Zurab, durumu kabullendiğini ve kızını geri almayacağını herkese duyurur. Naip bu duruma başta inanmaz ama aradan iki yıl geçince inanır. Zurab, bu zaman diliminde Keto'yu elde etmek için tanıdığı Lezgi ile iş birliği halindedir.

2.9. Babası Keto'yu Kaçırıyor

1. Keto'nun Lezgiler tarafından kaçırılmasının ardından tam on yıl geçer. Zurab, iyilik yaptığı Lezgi bir adamdan kendisine iyilik yapmasını ister.
2. Lezgi'nin edindiği bilgiye göre Keto her gün bir kız arkadaşını görmek için orman kenarından geçermiş.
3. Kuytu bir yere gizlenen Zurab, Keto kendisine yaklaşıncaya heyecanlanır. Ona, babası olduğunu ve onu evine götüreceğini söyler. Keto'yu hızlıca ormana doğru kaçıtır. Keto korkudan korkunç çığlıklar atar ama kimse sesin nereden geldiğini anlayamaz.
4. Naip, kızını Zurab'ın kaçırdığını anlar. Vaşlovani köyüne geldilerse de Zurab'ı ve Keto'yu bulamazlar.

2.10. Keto Çok Acı Çekiyor

1. Keto, zaman geçtikçe acı çeker ve gerçek anne babasını tanımaz. Zurab'ın tek ümidi, Keto'nun evine gelince her şeyi hatırlayacağıdır.

2. Eve geldiklerinde Magdana, Keto'ya sarılır ama onun acısı geçeceğine daha da artar. Keto, kendi annesini hatırlar ve eskisinden çok daha fazla üzülür.
3. Haftalar geçer ve Magdana ve Zurab'ın ümitleri boşa çıkar. Keto'nun üzüntüsü azalacağına daha da artar. Zurab, bu durum birkaç gün daha devam ederse Keto'yu ata bindirip Naip'e geri götürüleceğini söyler. Ancak Magdana buna razı değildi. Onu Naip'e teslim etmektense onun ölümüne razı idi.

2.11. Ninni Ne Yaptı? (ოსვენის რა ჰქონს?)

1. Harika bir mayıs sabahında Keto, oldukça huzurlu uyanır. Zurab ve Magdana'nın yabancı insanlar olmasına rağmen kendisine neden sevgi gösterdiklerini ilk kez düşünmeye başlar.
2. Keto'nun diğer günlere göre daha huzurlu oluşu Magdana'yı umutlandırır. Magdana bu umut ile on yıl sonra ilk kez şarkı söylemeye başlar.
3. Keto, annesinin sesini duyunca heyecanlanır. Keto bir süre sonra şarkının ve annesinin sesinin etkisi ile her şeyi hatırlar. "Anne!" diye seslenir Magdana'ya. İçeri giren Zurab'a ise "Baba!" diye seslenir.
4. Keto, kendisi için dikilen muhteşem Gürcü elbisesini alıp giyer. Aynanın karşısına geçtiğinde annesine ne kadar çok benzediğini fark eder.
5. Aradan biraz zaman geçtikten sonra Keto, Gürcü dilini de hatırlar. Ancak hafızasındaki Gürcü kelimeleri oldukça azdır. Annesi ona yeniden Gürcüce öğretir.
6. Köydeki herkes Keto'yu eski haline getirdikleri için Zurab ve Magdana'yı tebrik eder.

2.12. Keto ve Analığı, Babalığı

1. Keto bir gün Dağıstan'a biriyle selam yollamak istediğini söyler. Annesi bu duruma pek sıcak bakmaz. Ama Keto, kendisini büyüten anne ve babasına selam yollamakta ısrarcıdır. Annesinin korkmaması gerektiğini söyler.
2. Naip ve eşine Kaheti şarabı ile birlikte selam gönderirler. Onları bağ bozumuna çağırırlar. Buna Naip ve eşi çok sevinirler. Anne ve babasının izni ile Keto onları Lezgi elbisesi ile karşılar. Keto çok çok mutludur.
3. Zurab ve Naip, çok iyi arkadaş olurlar. Magdana da Naip'in eşini çok sever. Her sonbaharda bağ bozumu için bir araya gelirler.
4. Keto, annesinin memleketinde birkaç yıl sonra biriyle evlenir.

2.13. Keto'nun Mutluluğu

1. Keto'nun kalbi, annesinki gibi sevgi doludur. Yaşadıkları onu daha da olgunlaştırır. Gürcü ve Lezgilere karşı hep ılımlı yaklaşır. Yardıma muhtaçlara yardım eder.
2. Keto, eşi, çocukları, iki anne ve babası ile mutlu mesut yaşar.

3. SONUÇ

İncelenen hikâye bölümlerinden yola çıkarak şu sonuçlara ulaşılmıştır: Hikâyede Gürcüler ve Dağıstan yöresinde yaşayan Lezgiler arasındaki farklılıklara değinilmiştir. Dinsel ve yaşantısal yönden iki toplum arasındaki farklılıklara vurgu yapılmıştır. Gürcülerin Hıristiyan Ortodoks, Lezgilerin ise Müslüman olduğu vurgulanır. Lezgiler arasında hırsızlık yapmanın çok da kötü bir şey olmadığı belirtilmiştir. Gürcülerin ise Lezgilere göre daha zengin bir toplum olduğu vurgulanmıştır. Keto isimli kızın öz anne ve babası ile üvey anne ve babası arasında birleştirici bir yapısının olduğu vurgulanmıştır. Keto, küçükken annesinden dinlediği ninni sayesinde geçmişini hatırlamış ve öz anne ve babasına kavuşmuştur. Bu hikâyeye bölümünden hareketle hikâyenin isminin "Ninni Ne Yaptı?" olması yerinde olmuştur. Keto, iyiliklerle dolu bir karakter olarak okuyucuya tanıtılmıştır. Özellikle evlendikten sonra insanlara yardım etmesi bunu destekleyici niteliktedir. Dağıstan ve Gürcistan'ın coğrafi özelliklerine hikâyede yer verilmiştir. Hikâyenin epizotları incelendiğinde evlat sahibi olmanın dünyadaki tüm mal varlığından daha değerli olduğu iletisine ulaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Gogebaşvili, İ. (1890). *İavnanam Ra Hkmna? (Ninni Ne Yaptı?)*. (Çev.: Gül Mükerrerem Öztürk, Asmat Japaridze). Ankara: Kültür Ajans Yayınevi. (Orijinal çalışma basım tarihi/Original work published: 1990)

Odacıoğlu, C. ve Barut, E. (2018). Çeviri Usul, Strateji ve Yöntemleri Üzerine Bir Derleme. *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı XXXIV, 1363-1392.

Pancikidze, D. (1988). *თარგმნის თეორია და პრაქტიკა/Targmnis Teoria da Praktika (Çeviri Teorisi ve Pratiği)*. Tiflis: Tiflis Devlet Üniversitesi Yayınları.

TDK. (2011). *Türkçe Sözlük. (11. Baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.

Tanrıkulu, L. (2018). *Gideon Toury'nin Erek Odaklı Çeviri Kuramı Işığında Memduh Şevket Esendal'ın Ayaşlı ve Kiracıları Adlı Romanının Almanca Çevirisinin İncelenmesi*. Turkish Studies. Volume 13/20, s.687-700.